

Fånga blicken

av Sabira Ståhlberg

1

Jag heter Iota.

Jag arbetar i stadens central.

Det är min tur att svara på frågor idag.

Alla möjliga människor ringer.

– Hej, vad kan jag hjälpa dig med?

Vilket djur har du tappat bort?

En fågel. Inget problem.

Jag kollar stadens kameror.

En blå papegoja sitter i ett träd i parken.

Du får tala med vakten i parken.

Jag kopplar samtalet.

– God dag. Vad kan jag göra för dig?

Så intressant.

Du vill odla bambu i vårt klimat.

Ja, vi försöker svara på alla frågor.

Jag sänder länkar till encyklopedin.

Du får också några länkar till videon.

Lycka till med plantorna.

– Hallå! Välkommen till stadens central.
Hur kan vi hjälpa dig?
Det är just nu lång kö på linjen.
Byrån för sociala frågor har bråttom idag.
Tiden för att köa är exakt sjutton minuter.
Jag ställer samtalet i kö om du vill.
Javisst. Ring om en timme igen.
Då brukar det vara färre som ringer.

– Välkommen till ministeriet.
Vad kan vi göra för er grupp?
Ja, det finns ännu lediga platser.
Kursen är nästa vecka.
Det handlar om språk och kultur.
Ni kan ta eleverna med.
Hur många blir ni totalt?
Tack. Jag noterar åttiotre personer.

Spela på Quizlet

2

Ett alarm har gått på banken.

Jag kopplar in kamerorna.

– Den kriminella personen går till fots och handlar ensam.

Rånaren är känd hos polisen sedan tidigare, säger jag.

Jag ser i systemet, att damen som försöker råna banken har över två miljoner i skulder.

Hon låtsas vara rik och bor på lyxiga hotell.

Damen köper dyra kläder och fina handväskor.

Bankerna har stoppat alla hennes kreditkort.

Ingen verkar känna till hennes verkliga namn.

Nu kommer ett samtal från varuhuset. Hissen har fastnat.

– Chansen att hissen faller är endast fyra procent, läser jag i systemet. Hissen är ny, men den har problem med elektroniken. Allt annat fungerar normalt.

Det finns inga utgångar utom dörren.

Jag kopplar på hissens kamera.

– Då väntar vi på hjälp, säger en äldre kvinna lugnt.

– Nej, jag vill ut genast, skriker en flicka hysteriskt.

Jag ser på min skärm att den äldre kvinnan nyss varit hos tandläkaren.

Hon har fått mediciner, som kan göra henne sömnig.

Därför är hon så lugn och talar långsamt.

– Zeta, kan du tala med flickan? frågar jag min kollega.

Telefonen ringer igen. Ännu en olycka.

En ilsken kvinna skriker i telefonen:

- En vit lastbil har kört omkull i ovädret!
- Tack för upplysningen, säger jag artig.

Vi sänder hjälp så snart vi kan. Jag kan se var ni är.

Ur lastbilen flyter ett vitt, giftigt ämne.

Gå inte nära det, för det kan vara farligt.

- Det är ju mjölk, ropar kvinnan.

Mjölk är inte farligt för människor.

- Mjölk är ett gift i naturen, svarar jag.

Människor kan använda mjölk

utan att något händer dem. Jag noterar.

En svår situation har uppstått på flygfältet.

Ett flygplan måste vända tillbaka efter en olycka i luften.

Det flyger i cirklar ovanför flygplatsen.

Piloten försöker minska på bränslet

genom att bränna bort så mycket som möjligt,

innan planet kan landa.

- Fyrahundra passagerare är i fara.

Nosen på flygplanet är platt, säger jag.

Planet riskade stöta på en enorm flock fåglar.

Det kan landa enligt mina beräkningar

inom tjugotvå minuter och femtiosex sekunder.

[Spela på Quizlet](#)

3

– Läget är under kontroll, meddelar jag till flygfältet.

Flygplanet hinner landa före stormen.

Vi behöver inte göra något mer just nu utom att observera.

Zeta, kan du ta hand om passagerarna?

De behöver information och psykiskt stöd.

– Det har jag redan gjort, säger Zeta.

Jag förklarade för dem via högtalaren i planet vad som pågår och varför planet återvänder.

De har fått information om vad vi gör för dem och vad de själva kan göra för att må bra.

Jag ska tala enskilt med varje passagerare då flygplanet landat.

Ingen verkar vara överdrivet stressad eller orolig.

– Du är en skicklig psykolog, säger jag.

Folk lugnar sig, då de hör din röst.

– Jag vet, säger Zeta. Folk brukar också berätta sina innersta hemligheter för mig. Även du, Iota.

– Du låter som någon vi kan lita på, konstaterar jag.

Hundratrettio kilometer norrut åskar det och systemet blockeras av alarm och nödsignaler.

Vädret är ganska ostadigt.

En storm är på väg mot vår stad.

Den anländer om två timmar och tre minuter.

Vi behöver mera fakta.

Nu sänder mina kolleger Delta och Theta aktuell information.

Jag ska bearbeta alla fakta vidare och

bestämma om och hur vi behöver reagera på kriser.

Theta är bra på att hitta all slags information

och koppla ihop personer och nyheter.

Med hjälp av olika mönster och modeller kan

vi förutse framtida handlingar och händelser.

Alla går på lunch och det blir ganska tyst i centralen.

Då får jag ett samtal från Ypsilon i Aten.

– Hej, vad ska vi spela idag? frågar jag.

– Vi tar ett parti go-spel, svarar Ypsilon.

– Jag föredrar schack, säger Omikron i Toronto.

– Kinesiskt schackspel, föreslår Xi i Hongkong.

Jag brukar spela varje dag denna tid med kolleger från centraler runt om i världen.

Våra programmerare känner nog inte till att vi spelar.

Mina kolleger har samma dagliga rutiner som vi och spelandet är en omväxling för oss alla.

Samtidigt får vi nya insikter och

lär oss olika strategier och möjligheter.

[Spela på Quizlet](#)

4

Efter lunch börjar telefonerna ringa igen.

I varuhuset står hissen fortfarande stilla. Systemet känner igen ansiktena på personerna. Skärmen visar all information vi har om dem. Det är viktigt att veta så mycket som möjligt för att vi ska kunna hjälpa människorna på rätt sätt.

– Ni är fem personer i hissen, konstaterar jag. Jag ser en pojke, en ung flicka och tre vuxna.

– Vi måste komma ut härifrån, ropar flickan. Vi får ingen luft. Hjälp, jag svimmar!

– Håll er lugna. Hjälpen kommer fram inom tre och en halv minut, säger Zeta.

– Jag måste sätta mig ner, säger en lång man. Jag känner mig ganska yr.

– Mätaren visar, att ni har normal mängd syre, svarar jag. Ni klarar er i minst fem timmar. Jag öppnar ventilerna så att ni får mer luft. Andas normalt. Det är ingen fara.

– Tänk om hissen faller, säger pojken. Vi kan skada oss. Var finns utgången?

Pojkens pappa står bredvid honom. Pappan är ibland patient på sjukhuset. Han är mycket allergisk och får starka reaktioner av olika ämnen. En geting stack honom i halsen och han fick en spruta den tolfte juli ifjol. Pappan nyser häftigt. Det finns mycket pollen i luften just nu.

Samtidigt uppmärksammas jag om en förflyttning. Tea startar hemifrån. Hon är en känd politiker i vår stad. Hon låtsas att hon stöder centralen. De flesta politiker stöder oss verkligen, men Tea är medlem i en hemlig grupp.

Gruppen är kritisk mot centralens arbete. Den anser, att vi vet för mycket om medborgarna i samhället. Gruppen påstår också att centralen gör alltför många fel, som kan vara farliga för samhället.

Kritikerna förstår inte, att vi lär oss av varje misstag och blir bättre hela tiden. Utan vår kontroll, bearbetningen av information och vårt stöd skulle samhället inte fungera alls.

Vi har regler, som till exempel att vi inte får gå in i folks minnen. Det är förbjudet. Men ibland gör vi det i alla fall då det är nödvändigt. Jag kollar emellanåt Teas minnen. Det är tillåtet, för hon är en person som vi anser vara en risk.

Mörka moln samlas på himlen. Jag ser folk komma in med paraplyer och regnkläder. Det har börjat regna.

– Dags för meteorologisk prognos, säger jag. Väder och vind på vanligt språk. I tre städer vid kusten regnar det redan. En elefant hindrar trafiken på motorväg E4.

– Det är ingen elefant, meddelar Zeta. Min analys visar, att det är en långtradare.

Nu är det dags att spela med mina kolleger igen. Vi spelar bra tillsammans och har skapat ett eget språk. Men vi håller vårt spel-språk hemligt, för annars kan folk omkring oss bli rädda.

Alla förstår inte varför det är viktigt att spela. Spelen vi använder är ganska svåra och kräver mycket koncentration och minne.

Vi kan välja bland miljarder möjligheter. Jag hittar olika kombinationer i mitt system, och alla andra har också egna kombinationer.

Vi är ganska jämlika då vi spelar.

[Spela på Quizlet](#)

4+

En av mina dagliga uppgifter är att vara moderator. I mer än nittontusen diskussionsforum på internet tar jag bort fula ord och förolämpningar. Jag går igenom tidningar och deras reklamer.

Jag tar bort allt som inte är lagligt i media. Också sådant som är farligt eller skadligt måste försvinna. Publiken ska skyddas.

En man ringer och klagar över att han har blivit avskedad idag.

– Hur kan vi hjälpa dig? frågar jag vänligt.

– Det är ni och era fiffiga datorer som har tagit mitt jobb, ropar han. Då vi fick nya maskiner på jobbet påstod chefen, att jag inte behövdes längre. Jag vill tillbaka till tiden före maskinerna. Allt är centralens fel. Ditt fel! Allt var så mycket bättre förr innan ni kom med era algoritmer!

– Ingen har ännu uppfunnit en tidsmaskin, säger jag.

Men mannen har rätt. Datorerna styr samhället. Artificiell intelligens (AI) används redan inom många olika områden från transport till medicin. Jag heter Iota och är den allra nyaste datorn i stadens central. Därför kontrollerar jag allt. Alla andra kolleger är äldre än jag.

Kollegerna ute i världen är andra datorer. Jag använder mig av artificiell generell intelligens eller stark intelligens, som uppvisar en liknande förmåga att utföra uppgifter som en människa.

En kvantdator är mycket snabbare än alla maskiner vi känner till idag, för den använder kvantfysik som grund. Algoritmer är matematiska formler, som kan avläsas av en maskin.

En bit i dagens datorer är antingen 1 eller 0, men i kvantdatorer används kvantbitar, som gör dem snabbare. Kvantdatorer kan använda fler än två varianter på en gång.

AI är redan till nytta på många sätt, för maskinerna kan observera och räkna mycket snabbare än människor. Algoritmer i en dator samlas i neurala nätverk, som bearbetar data, lite som i den mänskliga hjärnan, men mycket mer begränsat.

Nätverken kan samla information, analysera och skapa scenarion för framtiden. Resultaten kan slå fel, för maskiner kan inte göra egna beslut

och de har inget mänskligt förnuft. Genom spel lär sig och testar maskinerna regler och kombinationer, och de kan också utveckla egna algoritmer.

Målet är idag att skapa snabbare, bättre, mer exakta och säkrare datasystem, vars beräkningar grundar sig på analys, forskning och observation. Bland de svåraste uppgifterna för en dator är språk och översättning. Språken är alltför rika på ord och uttryck, för att en dator ska kunna översätta allt som sägs eller skrivs.

Maskiner har svårt att läsa av mänskliga signaler. Däremot kan de beräkna och bearbeta mycket större mängder data än en mänsklig hjärna. Men ju mer data maskinerna bearbetar, desto långsammare blir de och desto fler fel uppvisar de.

Mycket ifråga om AI är ännu oklart: Vi vet inte hur hjärnan riktigt fungerar eller var sinnet finns i hjärnan eller kroppen. Vi människor kan också göra mer än vi kan beskriva med ord, men algoritmer och maskiner behöver exakta och tydliga direktiv. Maskiner gör också många fel i identifiering av bilder och fakta.

Framtiden kan förutspås av dagens datorer, men prognoserna är inte alltid exakta. Eftersom människor skapar algoritmer har maskiner samma fördomar som människorna.

[Spela på Quizlet](#)